

DISPUTATIO PHILOSOPHICA,
De
LITERATORUM
CENODOXIÆ seu GLORIÆ
INANIS AMBITIONE;

Quam
DEO ANNUENTE

Et

Consensu Ampl. Facult. Philosoph.

SUB P R A E S I D I O

Viri Pl. Reverendi & Praclarissimi,

DN. M. PETRI LAURBECCII,

Poëseos Prof. Reg. Acad. Ab. amplissimi,
nec non Pastoris Pikensis gravissimi, Fautoris,
Mæcenatis & studiorum meorum promotoris
devoto animo colendi,

*Pro honoribus in Philosophiâ obtinendis, publico
examini submittit*

JOHANNES HENRICI SCHÆFER
Aboënsis.

In Auditorio Maximo

Die 20. Maij Anno M. DC. LXXXII.

A B O Æ,

Exc. JOHANNES L. WALLIUS,
Regiae Academiae ibid. Typogr.

S. R. M. tis S. cia

SENATORI,

REGIIQUE DICASTERII,

QUOD JENE COPIÆ EST,

PRÆSIDI SUMMO,

JUDICI PROVINCIALI FIN-

LANDIÆ BOREALIS,

EXCELLENTISSIMO ILLUSTRIS-

SIMOQUE DOMINO,

DN. CLAUDIO

Bålamb/

L. Bar. de Bystadh / Dn. in Lånnan/
Beatelund / Biörkevijk / Brogård
& Tranåhs.

S. & R. & M. tis
VIRO FIDELISSIMO,
PROGENERALI ATq; GUBERNATORI
NORLANDIARUM OCCIDENTALIUM,
JEMPTIÆ, HERREDALIÆ, ET LAP-
MARCHIÆ,
*PERILLUSTRI ET EXCELLENTIS-
SIMO DOMINO,*

DN. GEORGIO
Sperling /

L. Bar. de Nähringe/Dn. de Sper-
ling;holmi & Ettorp/ &c.

S.æ R.æ M.^{tis}
VIRO FIDELISSIMO
ET TOPARCHÆ,
ILLUSTRI ET STRENUISSIMO
DOMINO,

DN. H E N R I C O
Falkenberg/

Hæreditario Dn. in Bårstorp/
Dn. in Skagersholm/ Mnnåhs/ Ørbø
& Kirjämpå/ &c.

MÆCENATIBUS MAXIMIS,
ET
DOMINIS meis BENIGNISSIMIS,

*Quævis fausta, feliciaque
humillimus precor ae uoceo*

Perillustres & Excellentissimi Domini
Domini Benignissimi.

Excelſæ Vestrarum Excel-
lentiarum dotes, Serenif-
fimo Regi, totiq; Patriæ
explicatæ, etiam hâc vice
concedūt licentiam mihi humili-
mo, benignitatem vestrā submisē
adorare. Utinā non, qvod vereor,
veniā vestrā nostra audacia abute-
retur. Vobis, inquā, Dn. ^{is} Perill:bus
& Excell:^{mis}, devotâ ac humillimâ
mente adfero hoc literarium (pe-
cimen, virorum tam Perillustrium
aspectus sanè indignum. Sed non
sinit divina illa animi vis humili-
de-

despicere, quæ etiam è summo fa-
stigio infima, benigno oculo aspi-
cit. Hoc nunc mihi addit tantum
calcar, ut numen illud, quod cum
horrore ex sese spargunt vestræ
Excell:^{tia}, etiam cum sacro ti-
more vincam. Ergo permittit fa-
cile favor vester benignissimus,
præsentem materiam coram au-
ribus vestrīs nominare, scilicet
aviditatem gloriæ inanis Literatorum;
cujus vitii tabem quanto fervore,
quantoque cum calore generosa
vestra mens aversetur, hodie dabit
Pomerania valde quàm insigne
documentum, ubi cum non pauci
novos religionis motus cœperant
excitare, & gloriam suā, tanquam
pro causâ starent Dei, vehemen-
ter tueri, factum est per gratiam
Excell:^m Vestrarū & prudentiam,
ut

ut in sinu res certè qviescere.
Neqve planè licet præterire Ex-
cell:um V.m immensa beneficia,
toto illo tempore, quo in Pomera-
niâ à sacris fueram, atq; finitâ fe-
liciter illâ expeditione, à vobis
D.ni Excell:mi, Holmiæ insuper
satis in me delata; nisi in ipsam be-
nignissimam propensionē Exc.m
Vest.m intrepidus & graviter au-
sim peccare. Illa singula nume-
rare quis poterit, cum pagellarum
angustæ facies, partim prohibeant
votum meum implere, atq; etiam
partim flumina tot beneficiorum
guttatim haurire fatiger. Quare
cum verba, quæ fluunt ex hoc ca-
lamo, nequeant minimam partem
debiti exsolvere, ad benignitatem
Excell:um V.m iterum humillimus
revertor & configio, cum hâc de-

vo-

votâ & submissâ precatione, ut si-
nat gratia vestra, quâ largiter satis
antè usus, quicquid unquam offi-
ciorum ab humillimo vestro cul-
tore proficiisci poterit, id eum uni-
cè V.^{is} Excell:^{iis} æternū debere.
Nec desinam dies noctesq; pro in-
columitate, tam corporis, quam a-
nimæ Excell:^{um} V.^m, rerum, quæ
sunt, conservatōrē, & Patrem mi-
sericordiæ devotè orare, ut radius
vester clementiæ benigniter in me
descendens, à me sursum elevatus
ad ipsū jubat atq; lucis fontem, &,
Si quid habent veri vatum præagia.

Vobis Dn.^{is} Excell:^{is} deorum
retro eat cum fœnore! Quod nunc
& semper exoptat

Excellentiarum Vestiarum.

Devotus & humillimus cultor
Joh, H, SCHÆFER.

AD LECTOREM.

Fecit ipsa cœlestis SAPIENTIA scientiæ lignum in terrestri paradiſo, & ex suo igne mentem accendebat Adami, ut rerum admirandarum aspectu & examine, major ipsi gloria resultaret, quemadmodum sapientiæ omnis & scientiæ auctor ipse fuit. Hic si nis, bic scopus summi Numinis; à quo homines, filij vanitatum, perplurimi deviant, deerrant, & absq[ue] reverentia creatoris, laborant nominis sui gloriam & immortalitatem apud posteros commendare, etiam ubi scientiâ suâ & ingenio in ipsum peccare Deum reprehenduntur. Hæc mecum ita meditatus, statim ad præsentem materiam piè invicabar, ut de eâ quædam scriberem, ita ut ipsa inscriptio seu titulus, eis malorum acueret iram, bonorum tamen benevolentiam primo aspectu captaret. Mihi hic nequaquam est consilium, alienam scabiem satyrico perficere sale, non carpere quemquam temere aut lædere, aut viros in rem literariam meritis clarissimos, atro notare carbone, dicente Spizelio; sed circa hoc suspendum malum, tot tantisque viris familiare, ingenium meum, quâ fieri potuit curâ,

disputando exercere, atque, si fas est fari,
pietatem quandam spirare. Neque in sub-
strata materiam, quæ dispersos forsitan ha-
bet amatores, quicquam veriti sumus dice-
re, ubi vel veneranda antiquitas, vel moder-
norum subtilitas, vel denique eruditorum
gravitas, rudem hunc calamum erudiebant.
Allegavimus Augustinum, Bernardum, Lu-
dovicum Vivem, Erycium Puteanum, Thomasiū,
Spizelium, aliosq; clarissimos viros, quorum
quasi ore hic, non sine causâ, loqui placuit,
ut culpa omnię & pœna in tantos viros re-
dundaret, si forte alienus temeritatis vel
arrogantiae disputatio accusaretur nostra
qui certè singula cum timore scripsimus, tan-
tòque minus etati convenire modernæ existi-
mavimus. Fortè etiam facilius fuit, vulga-
rem materiam prolixè tractare, & ubi in-
genij vires fatigaret, eam ex Calvio, Meis-
nero, vel alio aliquo egregio Philosopho, e-
leganter supplere; sed cum hæclevia operis
instituto videbantur sufficiſſe (quamquam
morbis oculorum hoc tempore non parum
studiorum cursum sufflaminaverat) ultra-
vagari non licuit, nec libuit. Vale Lector, &
tuo candore nobis adesto!

I.N.J.

I. N. 3.

Olent, maximè ex eruditis, fræna imponere homines appetitui, & moderamine rationis pravos corruptosq; suos affectus prudenter rege-re; at unde fiat mirum, viros etiam in re literariâ clarissimos, gloriæ inanis ambitioni non raro succumbere, ut haudquaquam non dixerit bene quidam patrum, *sæpe quos vitia nulla delectant, quos nulla potuit movere luxuria, nulla avaritia subruere, facit ambitio crimi-nosos.* Sic enim mens sana insanivit in corpore sano, & quidem sæpè, *quæ in chartis pallet, in pulpitus sudat, in li-teris consenescit, ut ad solis eminentiam inter eruditos contendat, & postea cre-dat se lumen dare posse aliis, non aliter, quām per unam omnis literarum gloria & decor existeret.* Vel quod de homine hujus farinæ dicit Spizelius, *Fontes alios scientiarum & rivos esse jaëtat, se verò oceanum; alios Talpas, se Lynce-um;*

Ambe lib. 4. in

Luc. co

Eryc.

Pur.

um; papilioes alios & muscas, se Aquilam. Supra omnes esse appetit, cunctisq;
Spizel. se doctiorem præstantioremq; esse existi-
de lit. mat. Aliena plerumq; contemtim ac
inf. p. malignè, sua verò, singuiari cum ad-
m. 250 miratione, legens.

Eset hoc suo modo tolerabile malum,
si ei solùm inferret damnum, qui nihil
præter inanem gloriam, circa studia li-
beralia sectatur; sed cum simul Deo &
proximo summa injuria fiat, quibus e-
ruditi magis quam suæ gloriæ debent,
ad orcum planè alegatur hoc archiviti-
um, cum Ecclesiæ & Rerum publicarum
magnâ sanè utilitate. Nam, teste Pu-
teano, *Inter arma collisæ sèpius reipu-
blicæ vulnera, literarum subsidio sana-
ta, & alibi, studiorum & lectionis præsi-
dio pacis belliq; negotium geritur: & uno
de usu verbo, summa Ecclesiæ reipublicæq; con-
libros stant.* Cum ergo, secundum Puteanum,
summa Ecclesiæ Reipublicæq; studiorum
& lectionis præsidio constent, lubet pa-
rum discurrere, unde fiat, quod suā
naturā mel est, ut sæpe in publicum vi-
rus mutetur: ideoq; materiam hanc ele-
gimus Cenodoxiam, sive inanis literato-
rum gloriæ Ambitionem.

DE notatione AMBITIONIS atque ambitionis hujus vocis acceptione, nec vacat, nec prodest, multum esse solicitum, cum neminem, credo, lateat tam frequenter usurpatæ phrasis significatio. Quare dum vocis homonymian, hâc vice, præterire volumus, dâbimus hanc significacionem eo ambitu ac latitudine (ut tamen apud auctores invenimus) quâ comprehendit vitium, quo literati, non omnes, sed ambitiosi, reguntur, qui in omni literarum studio nihil præter æternam gloriam, & nominis sui existimationem unicè intendunt. De iis ergo philosophari hic lubet, qui utilitate communis omittâ, nihil præter gloriam appetunt, tam vilem, dum efflorescit, tam lubricam, dum splendescit, tam inconstans, dum evanescit. Est enim teste Bernh. Serm. 6. in Psalm, subtile malum, secretum virus, pestis occulta, doli artifex, liveris parens, vitiorumq; origo.

§. 2.

Cum facile constet, quid per gloriæ ambitionem, seu per ambitiosum literatum intellectum velimus, statim lubet subjungere, doctorum quorundam viatorum discursus, de hâc eadem materiâ,

ante-

antequam disputationis nostræ subje-
ctum interius aggredimur. Theophilus
quidem Spizelius, quantum de substratâ
materiâ auctores legi, palmam omnibus
hâc in re eripuisse videtur. Singularem
librum certè cum sanguine conscripsit,
quem *felicem literatum* nominat *ex in-*
felicium periculis & casibus. Ordine e-
numerat maxima & præcipua vitia, quæ
non sine summo artium liberalium scan-
dalo literatis adhærent; hosce literatos
appellando, cum Carolo Paschal: *A-*
guilas, arduo volatu nubes verberantes,
& inter nubes vanescentes. S vadendo
pariter eis, qui beatam vitam, & æter-
nam beatitudinem amant, ut superbiam,
ambitionem, fastum, & vitia illa in suis
elaborationibus recensita, tanquam vi-
rus & pestem, fugiant, secundum illud,
quod **D O M I N U S D E U S** solus dignus sit
accipere gloriam & honorem, & virtu-
tem, quia ille creavit omnia. Sunt e-
nim uno verbo orationes dissuasoriæ,
quibus literatos omnes & singulos fa-
miliariter alloquitur. Bartolus rursum
in Charact. Homil. lit. p. ii. & seqq. non
de eruditissimis ita videtur loqui, quâm
de iis, qui imagine eruditionis solùm de-
cepti, Numinis instar inter literatos &

oracu-

oraculorum volunt tamen videri. Sic eleganter scribit ille: Primo sua cuiq; quantumvis exigua, nunquam non magna sunt. Privati amoris speculum concavum, pro pilo truncum ipsi reddit, & pro culicibus pegasos. Hunc rerum suarum qui cupid judicem, eas eque magnifice prædicat, ut olim se suag; Clytus ille, qui naves Græcorum tres à se ut vidit oppressas, perinde efferebat sese, aesi fugatus Xerxes esset, injectaq; Oceano compedes, quin etiam se Neptuno potentiam parem existimans, semper exinde Neptunus vocari voluit. Secundò dicit: Qui pauxillum id, quod sit, ex eo metitur, quod novit, is qui nihil dicit, putabit se ex eā nimirum comparatione literatissimum. Tertio ait: Est arrogantiæ minimè ferendæ, ubi magnus es inter multos, velle esse de majoribus unum, & inter majores maximum. Nemo tam multa scit, ut præter ipsum alij nihil sciunt, ausitq; iis illud Caiphe exprobrare: vos nescitis quicquam. Postea hæc subnectit verba; Non fuit natura tam sterilis, ut cum te fingeret, typum cui aliis non servaret, nec adeo elegans, ut omnes ingenij opes in te conferret unum, mendicitate omnes alios

damna-

damnaret. Ut quid ergo te tantum miraris, ac veluti nemo sit, qui possit ex aequo tecum stare, deliras tam largiter, ut dicas cum Deucalione, nos duo turbam sumus. Ludovicus Vives etiam multa & egregia de hac materia moverat, examinando unde literae maximam plagam acceperunt. Imo sancti patres, nec non alii ex veteribus, jam suo tempore hanc gangrenam in Ecclesiis & Scholis sentiebant, quorum, datâ occasione, si et mentio in sequentibus.

S. 3.

Ut patescat omnis fucus, videtur hic operæ pretium in antecessum scire, quo Titulo ambitionis literatorum ambitionis scripta solent lucem publicam aspicere; certè eo nomine semper, ut 1. pro gloriâ Dei, 2. pro ipsâ veritate, seu quod inde resultat, Republicæ incolumentate, vehementer videantur pugnare: vel, ut pleno gutture ipsi ajunt, pro Deo & Rege, cum non nobis, sed aliis sumus nati; atque sic astutè gloriam suam gloriâ Dei tegunt & palliant, ut poëta bene cecinit:

Sepe scelus Zelum cœli velamine texit.

Et sub titulo veritatis mera mendacia, imò hamos ad famam & lucrum spargunt

gunt ac seminant. Ergo ambitiosos non ultra, sed Bucephalos putes, cum Bartol. ephippiario Stragulo tam gloriose fulgurantes, ut tangi ultra nolint, nisi ab Alexandro. Sanè videntur seminatores esse omnium elegantiarum, quia scholæ, Gymnasia, Academiæ, vocantur Reipublicæ seminaria, sed feras poti⁹ cum Bern. appellabis. Sic dicit ille Tom. II. Ser. 18, *increpa arundines, id est, mentes superbas, quæ feræ dicuntur, quia sunt sylvestres ad Deum, & feræ, id est, crudeles ad proximum.*

Et video sanè necessitatem summam cogere ambitiosos literatos, asylum quærere in fine rerum omnium absolutè ultimo, gloriâ Dei, nè arguantur Atheismi. Quia scripta, quæ nihil sapiunt pietatis & veritatis, ad gloriam Dei & usum communem conducentis, suâ se statim impietate profanant ac damnant. Siquidem verba Danielis semper personabunt in auribus literatorum: *Glorifico cœli Regem, cuius opera omnia vera, via & iudicia recta sunt*. Cum viz Dei & iudicia recta sint, facillimè percipimus, in actionibus Dei nullā dari enormitatē, & cum omnia opera Dei vera sint, inde colligit Christianus Philosophus, nisi præter ea, quæ

naturā constant, in rebus nullam esse falsitatem; hinc sequitur, falsitatem omnem & mendacitatem, non rei, sed Philosophantibus esse. Ut eleganter August. Serm. xi. de ver. Domini scribit. ut potui difficillimam questionem, si tamen aliquatenus potui, Domino miserante atque adjuvante tractavi, quicquid tam in ejus difficultate apprehendere non valui, non imputetur ipsi veritati, que salubriter pios etiam cum occultatur exercet, sed infirmitati meae, qui vel intelligenda conspicere, vel intellecta explicare non potui. At si nunc quispiam, motus solūm amore gloriæ, famæq; suæ augendæ, & in judicia Dei recta, in opera ejus vera, scienter audeat impingere, ab Ambitioso in Atheum planè degenerat; quia circa lectionem tam impiæ eruditionis,

Stat coma, mens horret, flet gena, dextera ergo primo intuitu Atheus videatur, vel fame suæ estimationis laborare, scripturam allegat, argumenta constipat, subtiliter scribit, & pro gloriâ suâ fervorem pietatis simulat, veluti nunc pro gloriâ Dei arduè pugnaret; atque hic tandem invenies, hominem scilicet sub gloria Dei, tanquam sub tegmine fagi,

recu-

recubare ; ut bene quidam sapientis quoniam dixerit, gloriari sepe literati, ubi possum pudendum esset. Quam in classem optimo jure referas Cartesianos, Hobbesianos, aliosq; cōsimiles. § 4.

Cum facile constet eorum impietas, qui furtiva subtilitate gloriam adimunt supremo Numini, nec non ipsi veritati, & inde suam resarcientes, non aliter quam Jovis capite equinum corpus ornarent; lubet ideoque causam dare tantæ impudentiæ, quam hic nominamus **G L O R I A E C U P I D I T A T E M**, quæ mores, leges, imò etiam ipsas lingvas variavit ac miscuit. Non quidem negamus, quod gloriæ &c, apud natos ac natorum natos, memorie amor, multa præclara & magna in lucem publicam traxerit; ut pro more suo eruditè Puteanus hæc de re differit. Quia igitur corporis animique compago & copula fato deficeret, inventæ imagines & signa, quibus corpus, literæ & libri, quibus animus sive ingenium sibi superstes esset atque perennaret. Sic vite aviditatem modum invenit, quo in posteros natus quisque duraret, post mortem tanguam mortis exsors. Quid deinde? Fama gloriæq; occasio ingeniiis nata, & faces virtutibus subjectæ, magnam magnorum

Bryc. virorum lucem memoriamq; pepererunt.
Put. in Alius facere digna scriptione, alius scri-
Oris de bere facta, sive factu digna, & ad exempla
usu li. pror. posterioratem provocare. Imò hic extre-
ma necessitas iubet eruditos scribere, scri-
ptaque sua in lucem edere, ut hoc modo
iphi quasi eruditioni succurrant. Quem-
admodum Puteanus dicit, Ut sine animâ vi-
tam, sine sanguine calorem non habemus;
ita nec literas sine libris. Hæc quoniam se-
ita habent, videntur viris longè de re li-
terariâ meritissimis, simul montes posse
volutare, qui gloriæ magnæ cupiditatem
ex animo plane divellere satagunt. Quod
Augustinus libere confitetur Epist. 64.
Quia etsi facile est laude carere, dum de-
negatur, difficile est eā non delectari, cum
offertur. Et alibi: Contristor aliquando
laudibus meis, cum vel ea laudantur in
me, in quibus ipse mibi displico, vel etiam
bona minora, & levia pluris estimantur,
quām estimanda sunt. Et rursus: Ta-
nisi, O Domine, de hac re gemitum cordis
mei, & flumina oculorum meorum; neque
enim facile colligo, quām sim ab istā peste
mundatior, & multum timeo occulta mea,
Aug. que norunt oculi tui, mei autem non. Est
lib. x. enim quālicumq; in aliis generibus tenta-
Conf. tionum mibi facultas explorandi me, in hoc
c. 37.

penē

penè nulla est. Notanter dicit, quod in aliis generibus temptationum ipsi aliqua fuit facultas explorandi se, at in hoc planè nulla. Quam affabre consentit cum Aug. Joh. Chrysost. Se vi quidam yenti in tranquillum mare delati, ab imo subruunt, ut Garena cum undis miscatur; sic excaecat mens imperii gloriae furor, nam pecunias quidem contemnere volenti facis est facile, honorem aurem à multis collatum despicere, multi laboris indiget, magnaq; sapientia. Unum nominatio ex recentioribus. Justum scilicet Lipsium, in hunc modum se reprehendentem: Novi me & impurum illud aut imbecillum in me hominis, & ut Junonia avis, dum plumas aspexi, ad pedes oculos demitto. Et nisi certè felices literati, veluti cineres & homines, etiam in rectè factis aliquam agnoscerent laudis suæ cupiditatem, accusarentur merito superbiae, secundum verba Augustini: Virtus cetera in peccatis, superbia vero etiam in rectè factis commendata est, nè illa quæ laudabiliter facta sunt, ipsis laudis cupiditate amittantur. Et hæc de verè literatis, quorum mentio per occasionem solum facta est, quantum scilicet illi, à gloriæ cupiditate occupentur. Sed nunc de Pseu-

Lips.
Cent. §
Epist.
49.

doliteratis sermo' est, quorum audacia,
Deum & homines justā ac debitā gloriā
exuit, & suos econtra sudores, omnes
labores, omnesque ingenii thesauros ex-
tollit, ad hanc metam, tanquam ad cen-
trum, collimando, ut in admirationem
eorum omnis posteritas rapiatur. sunt,
ut dicam, revera nil solliciti, quid glo-
ria Dei, quid ipsa veritas requirat (quam-
quam sic videri volunt, ut suprà patuit,
nè arguantur Atheismi) solùm si ipsi in
eruditorum scriptis, in legentium ore,
tanquam quædam stupenda, omni ævo
circumferantur, cuius impietatis cau-
sam rectè apposuimus, gloriæ cupidita-
tem. Quid, amabo, Deus: quid gloria
Dei, dum

*Sua cuig, Deus fit dira cupido,
Dum sibi quisq, Deos, avido certamine,
fingit.*

Quid, quæso, veritas, quid communis
utilitas amplius expectanda ab illo? sa-
tis est, si ovantem triumphantemque vi-
deas, qui currum parari curavit mira-
bili artificio, multisq; mysteriis refertum,
in quo triumphet, eò quod scientiam re-
rum omnium complexus, cunctos mortales
sapientia vineat. Si fatebimur, ut res est,
certe risus illum sequitur pro gloriā sem-
piter-

piterna, qui si Cœlium voces intelligere, Dio
nempe corvorum, mnarum aut cicadarum,
baud dubie Cœlium vocibus animum ad-
verteret, quidnam de se diceret graculus
volans, aut pica, & quam de se haberet
opinionem. Porro nunc audiamus Tho-
masium de hostibus veritatis, de gloriæ
amatoribus in hunc modum differentem:
Nicitur ista gloria opinione præclarâ,
quam de alterius excellenti doctrinâ quis
habet. Iam gloria sequi illos non solet, ni-
si divitas ingenii sui, rem oculū aliqui
non aspectabilem, idoneis, atque in sensum
incurrentibus signis demonstrent publicè
hominum alicui justæ multitudini. Nam
uni soli aut alteri innotuisse, parie hoc qui-
dem existimationem, sed vix tantam pa-
riet, quanta gloria titulum mereatur.
Demonstrandi verò medium duplex: aut
enim recitando, congregatæ multitudinis
ores, aut scribendo, legentium imple-
tur oculi. Porro gloria pretium ex du-
abus rebus pendet, Perennitate & Ampli-
tudine. Deinde dicit ad perennitatem illos
aspirare scribendo, ad amplitudinem scri-
pta sua, per totum orbem seminando, &

Chrys.
orat.
66.

B A

huius

huius rei conductit Typographia, cum de typographo dicatur:

Imprimit ille die, quantum non scribitur anno.

Hi sunt gradus, hæ scalæ, secundum Thomasium, quibus ambitioni literati ad æternitatem ascendunt, ardua satis viâ & salebroſâ, fateor, cum opus sit eruditione & sapientiâ singulariâ.

S. 5.

Requirit naturæ ordo, rei ejusdem effectus explicare, cuius causa hactenus innotuit. Sed habuisti jam jam effectus & fructus satis acerbos, ut ex suprà dictis concludere licet, cum sanè, qui aviditate gloriæ ad studia & lucubrationes agitatus, cum ignominia Dei, cum veritatis dedecore, nec non veritatis amantium odio, vitam agere, & in id laborare pergit, imo Deo & veritati se anteferre, quantum ab his sublata sibi tribuit & vendicat. Nunc statim subnectere lubet, quibus mediis, gloriæ aviditate ignescentes literati gloriæ sicutim solent extinguere; seu quænam studia, vel tandem quid hoc sit, quod maximam gloriam, & nominis perennitatem Cenodoxiæ fratribus solet parturi-

eritire. Est illud certè, laboriosa satis
& curiosa reprehensio eorum virorum
qui in re literariâ clarissimi extitêre.

Talis Salmasius videtur fuisse, de quo
Italicum scriptum reperitur, à latina
interprete hoc modo redditum: Vossius
mibi narravit, cum quodam die in bi-
bliothecâ Regiâ Gaulmyn, Salm. & Maus-
facus sibi invicem occurrisserent, horum
priorem ad reliquos duos dixisse, puto
nos tres omnibus qui in Europâ vivant
eruditis paria facturos; Cui Salmas. re-
posuit, vos duo jungite vobis quicquid
in universo orbe terrarum eruditorum re-
peritur, & ego non dubito me solum op-
ponere omnibus.

Nam si quis cum calore doctissimorum
eruditissima scripta ausus fuerit lacera-
re, & tanquam invictus hæreticus veri-
tatis amatores aliquantis per suspensos te-
nere, ille solus (ut sibi videtur) in orbe
sapit, tanquam sol inter sydera fulget, na-
ras secum & morituras literas sentit, atq;
illud Flacci non excludit:

Exegi monumentum aere perennius,
Regaliq; situ Pyramidum altius;

B. 5

Quod

Quod non imber edax, non Aquilo.
Impotens
Possit diruere, aut innumerabilis
Annorum series, & fuga temporum.
Non omnis moriar, multaq; pars mei
Virabit libitinam. Usq; ego posterā
Crescam laude recens. Sc.

Hinc literariæ gloriæ captatores (quod omnino concedendum) quantò validiores in Deum & ipsam veritatem surrexere, tantò celebriores omni ævo fuere. Nam sæpe ad infimas usque tenebras oppressa veritas, non potuit absque vehementi pugnâ in lucem provocari. Nunc facile norunt hostes veritatis, in bello non solùm victores propter victoriam, sed victos etiam propter cladem, perennitatem sequi; ita videntur pariter satis habere, si hæresis eorum, cum æternitate & memoriâ posteritatum moriatur, hoc est, si eruditissimos terrarum in se poterint excitare, qui cum admiratione & stupore, tam deformes eorum ingenii foetus mactarent, tunc opus reliquerunt, in æterna secula memorandum, eo quod toti mundo, molestum aliquod negotium faceret. Cujus rei luculentum exemplum nuper dedit Maserius, qui omnes

mies in universum Evangelicas Academias in certamen secum provocare non erubuit. Hinc etiam omni ævo observatione dignum, non paucos literatum ad artem magicam cœnfigisse, ut facilius & citius admirabiliores, validiores ingenuo, doctiores imo subtiliores orbi literato fierent. Cujus rei hodie non immeritores agit beatus Meisnerus Heterodoxos literatos Romanæ ecclesiæ, puta Jesuwitas.

Alios rursus fuisse & esse singulritatis studiosos, qui ingenii lagacitate, nihil præter singularia odorantur atque nova, ut singularia, quæ tractant, singularem inter omnes mereantur laudem. Unde satis bene Ludovicus Vives concludit, tot mendacia locum accepisse in historiâ (audeo & hoc addere) in omni studiorum genere. Sic autem ille, Philosophi cupidine proferendi nominis moti, nihil veriti sunt absconna commen-
tari & a receptis opinionibus longissime recedere. Unde & in historia tot mendacia, cum arbitrentur occupata esse a prioribus vera, & sibi scribendi materiam præreptam, segz nullo in pretio futuros, si eadem recensuerint cognita-

jam

Lud.
Vives.

jam & pervulgata. Ita quò magis legerentur & placerent, & admirabiles forent in vulgo, fortiter sunt de Ægyptiis, de Assyriis, de Persis, de Græcis, de omnibus nationibus menteit. Hæc eruditè satis a Vive dicta sunt. Sed audiamus adhuc ex eodem Vive, Argumenta moventia singularitatum amatores ad singulare studium mentiendi, seu hærefes fabricandi, sunt enim hæc, dum alij ab alijs nolunt discere, vel quia se docere potius credunt posse, quam debere discere; vel quia designantur aut pudet, ne se inferiores faceantur, aut alijs credant. Quid inde sequitur, quid aliud, dicente eodem Vive, quam ut Grammaticus, se unum putet sapere, despere reliquos: Philosophus reliquos miseratur ut pecudes; Jurisconsultus alios deridet, Theologus despicit &c. Præter hæc mala, quæ fluunt a studio singularitatis, jam à Ludovico recensita, unum mihi videtur præcipuum, scilicet ambitiosos literatos, in calore examinis & inventionis rerum singularium ac novarum, planè observatu digna intermittere, quo tamen studio possent gloriam nominis sui apud omnes cum gratiâ consecrare, quemadmodum beatus Schef-

ferus

terus, patriæ nostræ perplutimos scri-
ptores reprehendit, in libro de memora-
bilibus Sveciæ gentis, ubi in hunc mo-
dum ad lectorem: *vetus error mortalium*
est, id demum observationem promerere,
quod est peregrinum. Græca, Romana,
Gallica, Italica suspicimur, quæ nascuntur
domi, concilcamus pedibus. Et rursum:
igitur cum ex nostris cernerem non pau-
cos, vel despicere notitiam domesticæ vir-
tutis, rerumq; à majoribus suis gesta-
rum, vel si casu incident in eorumque-
dam monumenta, exteritis ea solùm ac
in cortice lustrare &c. Habet &c. suas
causas, cur memorabilia Finnicæ gentis,
& quæ apud nos observatione digna vi-
debantur, adhunc usque diem in sepul-
chro jacuere.

§. 6.

Supradictum est, quâ pergunt viâ i-
nnanis gloriæ studiosi ad æternam glori-
am, quæ erat satis ardua, cum opus fu-
it eruditione non quidem vulgari; sed
nunc dabitur altera, quæ erit paulo fa-
cilior. Nam videmus consanguineos Ce-
nodoxiæ, satis omnes gloriæ aviditate
æquè tumidos, non tamen ob id, omnes
in rerum scientiâ ac eruditione æque sin-
gulares. Cum ergo hi, estimatione
mino-

minores esse nolint iis, qui ingenii acutitatem subtiliores videntur, & ardua nova quævis audeant tentare; necessum est aliâ viâ ire, ut gloriâ & posteritatum memoriâ iis æquales videantur & fiant. Quâ nunc viâ tendânt, dicam, sed verbis Vossii: omnem laudem ingenij solissimbi vendicant, alijs relinquentes duntaxat laboris gloriam. Ad illustranda hæc verba, non ineleganter applicamus quod alias communis proverbio dicitur, facile est inventis addere; si enim quispiam vel omissa inquireet, vel defecta suppleat, vel denigj eadem ordinatus & cibitius scribit, dicente Apuleio, statim sibi omnem laudem tribuit, & hactenus inventa, tanquam manuductores suos, silentio plane obvelat. profectò videtur hic etiam aliorum laboribus inclarescere, quantum alienos pullos in suum nidum silens colligit, in suosque tandem adoptat.

Sed est aliud genus hominum magis solidum, & nomine literati planè indignū, tamen ad summā gloriā, quæ eruditos unquam sequi potest, vehementer contendit. Illud hoc modo Mamerius describit: *Istuc ille laudatus, ne infim laudantiū videatur stare iudicium, panniculos quosdam, ex*

di-

diversorum variâ lectione concerpit, eos-
dem vilibus suis, veluti quibusdam stup-^{l. 11. flat.}
peis, assuit laceroque vestitu palliatus in-^{Anima,}
cedit. Thomasius de plagâ literarum non
veretur dicere, illos in 7. præceptum pec-
care. Syne: Epist. 141 aperte confitetur,
magis impium, mortuorum lucubrati-
ones quam vestes furari, magnamque
hoc crimen cum ipsâ sepulchrorum effos-
sione, habet affinitatem. Hæc cum gra-
no salis accipenda, nè ea quæ leguntur, &
observantur apud alios, & in usum no-
strum sic aptata fuerint, vitio statim ver-
tantur. Licitum est semper, cum Se-
neca in aliena castra ire, ut exploratori,
tamen cum hâc lege, dictante Bar-
tolo, *Fas est multa ex eo tollere impu-
nè, sed quo more crystallus exceptos radios
reflectit in solem cum fœnore, tancum
abest ut quisquam eis detrahatur; non au-
tem ut luna, quæ tam mala fide lumen
à sole accipit, ut cum fuerit soli propin-
quior, & lumine plenior, tunc solem à
quo illuminata est, obscuretur.*

Et hæc de inanis gloria literatorū Ambiti-
one dicta sùto, quatenus per æterna secu-
la vivere satagunt. Et insuper exoptamus,
semper literatos cogitare posse cum Au-
gust: *Sicut enim non est à carne quod*

carinem facit vivere, Sic non est ab homine, sed supra hominem, quod hominem facit beatè vivere. Et cum Lips. Sum ab humo, in eam ibo; Et fama ipsa mea hanc latè vagata, circa hanc peribit. Dum sumus rāmen hic, suave est alius Et melius aliquid agere, Et (quod bonum Stoici propriè censebant) prodeesse.

COROLLARIA.

1. An Lingua Hebræa, Syriaca, vel alio denig homini sit naturalis & congenita Neg.
2. An lingua Hebreæ originalis manferit illa circa linguarū confusionem, Af.
3. An Monarchia, uti ex historia Sacra & profana constat plures sint quatuor, Neg.
4. De questione 1. inutile non rigorose disputandum. 2. Nec de futili, talis est illa Pontificiorum de Eucharistia, An mus hostiam arrodens, corpus Christi arrodat? Quid cum mure agendū? Num sit excommunicandus? An à sacrificulo devorandus? Item num in Muscipula adorādus sit nec ne. Nec 3 de questione nimis sublimi qualis illa Keckerman: de Trinitate personarum in unitate essentia divina, quam probare contendit ex principiis, à ratione petitis.
5. Licet ne carne humana in medicina uiri Aff.

In Dissertationem
Pro gradu in Philosophia, DE LITERATORUM
QUORUNDAM INANIS GLORIE AMBITIONE,
Viri Venerabilis & Eximii
DN. JOHANNIS SCHÆFER,
Phil. Candidati dignissimi

Amici & commilitonis sui honorandi :

Est laus assidue doctis pallescere chartis
Inter eorum eximios nomen habere viros.
At quies ingensi desunt monumenta probati

Et doctrinarum est fama pussilla nimis :

Aut quos audaces fecit temerarius ausus

Scandere magnorum pulpita docta virum
Scilicet mentitis ornentur honoribus, utque

Tutius hinc possent dilacerare bonas,

Omnibus eorum terris, voces jactare superbas,

Se solos sapere ast desipuisse alios.

Quae sua sunt supra pergunt extollere calos

Deprimere alterius, sint potius licet.

Hos omnes merito Tua discepitatio stringit,

Atque ferit certis ieiunib, unde Tibi
Gloria sordet iners sed sancta modestia cordi est,

Certius ut tanto suspiciendo eris.

Ergo tibi Musæ virtutis præmia spondene

Præmia, quæ non sunt interitura. Vale!

Gratulabundus licet occupatissimus scripsit

JOH. FLACHSENUS

Math. Prof., P., & h, i. Dec.

C

Rever-

Reverende ac Pereximiè Dn. SCHÄFFER.

Argumenti Tui, de quo disputas, raritatem, immensa exemplorum pluralitas, & multorum quotidiana vivendi lex confirmant. Enimvero quid frequentius, si paucos pios & sinceros eruditos excipias, Doctis quam plurimis, quam vita nugas & monstra; moribus omnem barbariem; doctrina vagas inceptias, consectari, implere, disseminare. Apes mellis succum palato gratissimum suppeditant; Fuci inertes istos devorant & pabulantur; sed Crabrones sordibus omnia defœdant. Pari modo res geritur in Eruditorum regno, hic colligit salutaria, iste hæc rodit & lacerat, Tertius blasphemat & modis omnibus se ista disturbasse gloriatur, haud aliter ac si Europam devicerit, vel expugnaverit Asiam. Dico sincerè; illum Theologum & laudant homines & amant cœlestes angeli, qui salutari doctrina, pia vita & fervido Zelo, in promovenda Dei gloria sudat & prælucet omnibus. Illum Politicum celebrant pariter, qui didicit fundare imperia, reborare ista sua maiestat-

jestate, ornare virtute; intelligere conversionum causas & præcavere ab inferitu. Sed è contrario, illos sacrorum antistites amant diaboli, qui scrunt Zizaniam, baccantur nocte dieque, deniq; turbant orthodoxam Ecclesiarum pacem: Illos pariter seculares venerantur inferi, qui callent dialectum doricam, ex infernalium decalogo atheistica producunt dogmata, totaque accelerant excidia gentium. Præclare in horum jam commendatus es vicia. Sed dissertatio tua hoc habet imperfectio-
nis, quod nihil hisce tam perditis tem-
poribus, salutaribus monitis proficiat.
Vale.

T.

D. ACHRELIUS.

a. & w.

A Sſiduo, lepidam ſudio, ſub fluctibus ampli
Oceani, reperit, fontibus in liquidis,
Alpheus querens Aethusam; Cujus amore

Naturam propriam mutat in ejus aquam:
Fōſſacer atq; fori macules dein abſtulit omnes.

Cœlica ſic virtus, cui labor eſt requies,
Nititur ad laudem ſummo ſudore parandam;
Nec juvat è facili Lecta Corona jugo.

Sus-

Surge, age, & in duri haud unquā deifice! Cælos
MiSCHÆFER dulcis, moxq; aderis Charitū.
Absq; labore poli Conscendere Celsa negatū est;
Nam datur ad superos scandere difficultis.
Prima via facies inculca, subhorrida, tristis;
Fine sui facilis, prospera, purpureis
Fragrans atq; rosis, & abundans luce perenni,
(Cui virtus favet, huic sors favet atq; Deo)
Et quæ præteritos possit pensare labores;
Palmam, quâ capitur gloria, finis habet!
Porcorum pigra dic rectamente Caterua:
Sit tî meta pudor, fine sacror Domino!

ANDREAS Hafselqvist.

Cum reverentiâ & pace hic querere
clicet, num inanis gloriæ cupiditas
tam commude & inevitabile sit vitium,
ut literatis semper adhæreat? Hoc si ve-
rum est, rastra prius in summâ obscuri-
tate quis non cum rustico capiat, quam
in chartis & pulpitis cum literatis sudet;
cum aureum hoc *Nosce te ipsum* non ob-
tineat, quod tamen literæ dare omnino
debent. At negatio sane & in adver-
sum docent, in re literariâ humilitate
& doctrinâ Clari Viri: Qui modestiâ
non

non solum singulat̄, rudi prælucēnt or-
bi, sed & scriptis ambitionem detestāt̄ur
respuū, damnant. Idem asserunt studia
quorū præcipuū est: virtutēs seminarē
& mala omnia studiorū impedimenta,
ut pote cenodoxiam extirpare. Hoc ergo
vitiū pravos & vanos sequi solet, quod
cordati & sapientes effugiūt. Est tamen
ambitio, ut intelligimus origine anti-
quissima & radice noxia: quæ ut pote
in prima illa paradisi schola, ubi sapi-
entia in summo vigore floruit, sedem
occupavit, ibi virus hoc sapientiam a-
deo infecit & perdidit, dum Adamum
æmulatorem honoris cū Deo ipso exci-
tavit, ut corrupta & debilitata ad omnem
posteritatem jure quodam hæreditatio
descenderet; hinc comune imperium
in filios vanitatum obtinuisse videtur.
Res hæc quanquam ita se se habeat, adhuc
tamen virtus & studia potentiam ejus
frangere & debilitare nihilominus pos-
sunt. Nanc ergo neminem ambitionis
metus à studiorū incepto ad rastra com-
pellat, quin potius quisque cursum stu-
diorum suscep̄tum ad metam dirigat.

Idem

Idem Te, frater dilecte, fecisse video
qui in lucem hodie exponis [materiam],
quā & ingenij specimen & animū ab ea-
de quā tractas re, alienum & aversum-
declarare cupis, dum de inanis glo-
riæ cupiditate literatorum discurris:
cujus Tu inimicus eam in cathedram us-
que coegisti, ut plenam & ultimam vin-
dictam (sicut puto) ab illa capias. Cape
sanè & si Deo placet felicitè obtine.
Hunc eundem animum in posterum
Deus concedat, ut quod sacro tuo mu-
neri convenit, vitiorum infensissimus
hostis, vitia ad necem & interitum sem-
per persequaris, Ulcin terris pugnes & in
cœlis victorices Vale.

PETRUS HEN. SCHÆFER
Aboënsis

Etiā in Rēpublicam literariam, non sine
imperitæ juventutis summo detrimeno,
irrepit ambitio inanis gloriæ, quæ literarum
pestis, omnis supinæ negligentiae mater, o-
mnis solidioris Doctrinæ hostis, omnisq; pro-
funda ignorantia asylum, tanto periculosior
incautæ artati, quanto occultior sub virtutis
pallio latitans, omnes Sui sectores non solum
supra estimationem humanam extollit, alta &
sub-

sublimia sperare, aliosque contemnere do-
cer, verum eos quoq; à quibus didicerint,
prima fundamenta eorum, quæ jactitant, ri-
dere, & ludibrijo habere, inò se solos suspi-
cere, admicari & laudibus extollere; tanquam
omnem Divinam & Humanam sapientiam
ipsimet cum lacte materno jam devorassent.
Horum tu Honoratiss.Dn.Affinis, concinmâ
& eleganti tuâ Disputatione retundis arro-
gantiam, & ipsos, erutis adsciticiis diversico-
loris pennis & plumis, nudos in omnium con-
spectu contemplandos sistis; ut cui longe
semper alia honores acquirendi fuerit via ad
Virtutem metamque vitæ propositam. Cura
tane & diligentia fertilem ingenii cui agrum
excoluisti, cujus exculti jam fructus sentis u-
berrimas, honores sc. quos Universitas hæc
ad Autem tibi, quem Alacrem & fidum habuit
multos annos cultorem, obtulit. Hos optime
meritos accipe, tibi prosperos & felices! Vale
& vive incolmis!

*Festinanti calamo addidit
JOACHIMUS Festing.*

Jucunda est laborum memoria, cum jam in-
traspe cubicula remunerationis pignorate-
nentur. Amat equidem has vices conditio
mortaliū, ut ex duris initius pulchra nascan-
tur; ex adversis lœta, ex parvis magna; sem-
perque, ut grata laborum cum voluptate in-

tercedat permutatio, dum agit desiderat; dum
obtinet delectatur. Agricola, cum messis tem-
pora imminent, & seges votis respondere vi-
detur, hilatis undantem arvorum flavedinem
contemplatur, & tacitis quibusdam reficitur
deliciis: Non jam æstivi solis ardores non
rastrorum stridores, aut, si quæ alia ejus dif-
ficultas grandior, mentem turbat, quippe
gaudens his, tanquam in voluptatem conversis,
impense sibi gratulatur. Et virginis, quæ in-
temeratam servarunt castitatem, ubi thalami
decora, continentiae præmia, sibi parata vi-
dent, præ nimio gaudio resolvuntur in lacry-
mas. Scilicet in omnibus, quicquid ex virtutis
præscripto, appetitur, dulcis est finis & cele-
bris. Hæc autem eò reruli, ut tibi & tecum,
Reverende Patruelis, gauderem & gratularer,
quod jam labores tui eo proiecti sunt, ut non
multum desideratur, quin ultimam studio Philo-
osophico brevi imponas manum. Ac pro-
inde, ex tenui licet ingeniali sernio, tamen
ex fervidiori animo, vota modò depromam,
atq; ad calcem Disputationis tuæ, quam pro
optinendo Philosophico honoris titulo, typis
mandas, subnectam. Deus, qui virtutum atq;
industriæ remunerator est benignissimus, ul-
tro cunctis annuat tuis ceptis, Ut felix tandem
in ælestiū contemplationē vectus, æternis la-
borum fruaris deliciis!

HENRICUS JOH SCHÆFER.